

Innst. S. nr. 174

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.meld. nr. 15 (2003-2004)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om rovvilt i norsk natur

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Innledning

Stortingsmeldingen om rovvilt omfatter rovviltartene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn.

Regjeringen foreslår i meldingen i hovedsak å opprettholde dagens bestander av jerv og ulv i Norge. For bjørn innføres etappemål for bestanden i deler av landet for å gi tid og muligheter til nødvendige tilpasninger. Regjeringen foreslår en viss økning av forekomsten av gaupe, slik at det fortsatt kan sikres en sammenhengende bestand i Norge. Regjeringen foreslår en avgrensning av området med fast forekomst av ulv, familiegrupper og revirmarkerende par av ulv skal primært aksepteres i områder øst for Glomma og sør for kommunene Alvdal, Tynset, Tolga og Os, samt utenfor det samiske tamreinområdet.

Regjeringen vil begrense dagens utbredelse av rovvilt noe og søke å tilpasse saueholdet der det skal være faste forekomster av rovvilt.

Regjeringen vil videreføre hovedelementene i dagens nasjonale bestandsovervåkingsprogram for rovvilt.

Regjeringen foreslår følgende nasjonale bestandsmål:

- *Gaupe*: Minimum 65 årlige ynglinger.
- *Jerv*: 42 årlige ynglinger.
- *Bjørn*: 20 årlige ynglinger.
- *Ulv*: Opprettholdelse av dagens målsetting om noen årlige ynglinger.
- *Kongeørn*: Minimum på dagens nivå - på 850-1 200 hekkende par.

Regjeringen foreslår at den fremtidige forvaltningen av rovvilt skal baseres på nye og store forvaltningsregioner for flere rovviltarter. Det foreslås nasjonale minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region. Det er lagt vekt på å sikre sammenhengende rovviltbestander på tvers av regiongrenser og landegrenser.

Regjeringen foreslår å erstatte dagens fylkesvise rovviltutvalg og dagens jervenemnder og gaupenemnder med en rovviltneemd for hver region, som vil utarbeide en forvaltningsplan for rovvilt i sin region.

Ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 110 (2000-2001) ble det forutsatt at denne rovviltmeldingen skulle legges frem senest innen utgangen av 2003, og at den skulle bygge på internasjonale miljøkonvensjoner og hovedlinjene i rovviltpolitikken. Over 30 fagrapporter og utredninger i regi av forskningsinstitusjoner og fagmiljøer er utarbeidet i forbindelse med arbeidet med denne meldingen.

Erfaringer med dagens forvaltning av rovvilt

Det vises i meldingen til at bestanden av jerv i dag er innenfor gjeldende målsettinger. Den skandinaviske ulvebestanden er omtrent på det nivå i dag som ble satt som foreløpig mål i 1997. Bestandsutviklingen for gaupe vurderes som bekymringsfull i deler av landet. For bjørn har det vært en positiv bestandsutvikling, men pga. artens langsomme reproduksjon og spredningstakt er det fortsatt relativt langt igjen til målene som ble fastsatt i 1997.

Rovvilt og lokalsamfunn

Siden forrige rovviltmelding i 1997, jf. St.meld. nr. 35 (1996-1997) og Innst. S. nr. 301 (1996-1997), har oppmerksomheten omkring tap av sau og rein vært sentral, særlig i de mest tapsutsatte områdene. I områder med forekomst av ulv har det vært økt oppmerksomhet omkring hvordan rovvilt påvirker befolkning og lokalsamfunn. Også i områder med bjørn i grensetraktene

har det blitt fokusert mer på slike spørsmål. Disse områdene overlapper hverandre til en viss grad geografisk.

Utviklingen av en geografisk differensiert forvaltning

De siste 30 årene har det både nasjonalt og internasjonalt skjedd et klart skifte fra rovviltbekjempelse mot rovviltbevaring. På grunn av rovviltets utstrakte arealbruk vil bevaring av disse artene måtte foregå i det flerbrukslandskapet som dekker mesteparten av landet.

Departementet viser til at det i Norge siden tidlig på 1980-tallet har eksistert en bred erkjennelse av at det er nødvendig med en viss prioritering av arealbruk for henholdsvis rovvilt og andre interesser, særlig utmarksbeite, dersom konfliktene skal kunne reduseres. Dette ble i utkast til landsplan i 1987 omtalt som forslag om "sikringsområder" for store rovdyr. I forbindelse med St.meld. nr. 27 (1991-1992) Om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe, ble dette omtalt som "kjerneområder" for store rovdyr. Gjennom rovviltmeldingen fra 1997 ble geografisk differensiert forvaltning videreutviklet. Senere er prinsippet om geografisk differensiert forvaltning også nedfelt direkte i viltloven og forvaltningsforskriften for store rovdyr.

Fylkesvise forvaltningsplaner for store rovdyr

I alle fylker med kjerneområder for bjørn og jerv utarbeidet fylkesmennene i perioden 1995-1996 forslag til forvaltningsplaner for rovvilt etter initiativ og retningslinjer fra Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning (DN). Arbeidet med slike planer har siden dette vært videreført i de fleste av landets fylker i tråd med signalene i rovviltmeldingen fra 1997.

Planene skal til faglig gjennomsyn i Direktoratet for naturforvaltning før de sendes på høring.

Internasjonale avtaler og samarbeid

Rammene for norsk rovviltforvaltning er gitt i norsk miljøvernlovgivning og i internasjonale avtaler Norge har sluttet seg til. Det er i meldingen gitt en omtale av Norges internasjonale forpliktelser og samarbeid som på ulike måter berører rovviltforvaltningen.

Den mest sentrale internasjonale miljøavtalen som direkte berører rovvilt er Bern-konvensjonen, som Norge ratifiserte i 1986. Konvensjonen inneholder krav til bevaring av flora og fauna i deres naturlige leveområder, herunder artene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Konvensjonen angir hvilke minstepforpliktelser Norge har i arbeidet med å ta vare på rovvilt.

Norge er også tilsluttet konvensjoner som ikke har bevaring av fauna som formål, men som likevel kan ha betydning for rovviltpolitikken. Dette gjelder blant annet FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27, ILO-konvensjon nr. 169 om urfolks rettigheter og Europarådets dyreholds-konvensjon.

Samarbeid under Bern-konvensjonen

Et av Bern-konvensjonens formål er å fremme samarbeidet mellom stater med hensyn til bevaring av flora og fauna.

Det vises i meldingen til at der bestander av flora og fauna brer seg over to eller flere land har de aktuelle landene et felles ansvar. Det er ikke anledning til en ansvarsfordeling der ett land overfører hele ansvaret for forvaltningen av en art til et annet land, felles bestander skal forvaltes slik at hvert land tar sin del av ansvaret. Den interne fordelingen av ansvaret er imidlertid ikke nærmere regulert i Bern-konvensjonen. En naturlig forståelse av konvensjonen er ifølge departementet at statene kan avtale dette seg imellom innenfor den hovedramme at hvert land har et selvstendig ansvar som ikke kan overføres til andre. Norge er dermed forpliktet etter Bern-konvensjonen til å ha en del av bestandene av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn på norsk territorium.

Departementet viser til viltloven § 3, som sier at alt vilt i utgangspunktet er fredet. Jakt, fangst og felling er derfor forbudt med mindre det finnes positiv hjemmel for unntak.

Departementet legger til grunn at det er sammenfall mellom Bern-konvensjonen og viltlovens målsetting om å sikre levedyktige bestander av rovvilt, bevare artsmangfoldet og sikre en bærekraftig utvikling. Det åpnes for det man kan kalle "preventiv" felling for å forhindre alvorlig skade, og man stiller ikke krav om at skaden allerede må være skjedd. Videre må skaden etter Bern-konvensjonen være alvorlig, mens viltloven bruker begrepet "forhindre skade". I praksis må det likevel innfortolkes et alvorlighetskrav også i viltlovens bestemmelse.

Nye mål og virkemidler i rovviltpolitikken

Forvaltningsregioner, regionale rovviltnevnder og regionale bestandsmål

Regjeringen vil legge til rette for en rovviltforvaltning basert på forvaltningsregioner for rovvilt. En forvaltningsregion er en administrativ geografisk enhet med felles styring og nasjonale målsettinger for bevaring av den enkelte rovviltart. Innenfor hver region skal det fastsettes en minimumsmålsetting for hvor mange årlige ynglinger det skal være for hver art. Hver region skal ha en forvaltning som sikrer konfliktforebygging, jakt og felling innenfor de rammer som nevnte minimumsmålsettinger og viltloven setter. Regionene skal ha størrelse som tilfredsstillende rovviltets arealkrav, og som muliggjør en bestandssituasjon som tillater en regional forvaltning av rovvilt (jakt og felling samt skadeforebyggende tiltak).

Regjeringen foreslår i meldingen å dele landet i følgende seks rovviltregioner:

- *Vest-Norge*. Omfatter det meste av Vest-Agder, vestre deler av Aust-Agder, hele Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane, sørligste del av Møre og Romsdal.
- *Sør-Norge*. Omfatter vestre deler av Oslo/Akershus, vestre sentrale og sørlige deler av Oppland, hele Buskerud, Vestfold og Telemark, østre deler av Aust-Agder, en liten del av østligste Vest-Agder.

- *Øst-Norge*. Omfatter hele Østfold, østre deler av Oslo/Akershus, hele Hedmark med unntak av de nordvestlige deler, og østligste deler av Oppland.
- *Midt-Norge*. Omfatter nordvestlige deler av Hedmark, nordlige deler av Oppland, midtre og nordlige deler av Møre og Romsdal, hele Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag, søndre deler av Nordland.
- *Nord-Norge*. Omfatter mesteparten av Nordland og hele Troms.
- *Finnmark*. Omfatter hele Finnmark.

Regjeringen foreslår å opprette en regional rovvilt-nemnd for hver region med hjemmel i viltloven § 4. Rovviltnemndene vil ha hovedansvaret for forvaltningen av gaupe, jerv og bjørn innenfor sine regioner. Det forutsettes at bestandene gjennom ulike forvaltningstiltak ikke kommer under de fastsatte minimumsmålene.

Regjeringen foreslår at berørte fylkeskommuner i hver region skal velge representanter til rovvilt-nemndene direkte fra fylkesutvalget/fylkesutvalgene. Miljøverndepartementet som overordnet viltorgan skal forstå den endelige oppnevning av nemnden. Direktoratet for naturforvaltning (DN) skal videre velge ut et fylkesmannsembete innenfor hver region, som skal være sekretariat og ha en faglig rådgivningsfunksjon overfor nemnden. Rovviltnemndene skal utvikle regionale forvaltningsplaner for alle rovviltarter med utgangspunkt i dagens fylkesvise forvaltningsplaner.

Følgende konkrete oppgaver skal legges til rovvilt-nemndene:

- Fastsetting av årlig kvote for betinget skadefelling for gaupe, jerv og bjørn i regionen. Klagebehandling til DN.
- Fastsetting av årlig kvote for kvotejakt for gaupe og lisensjakt for jerv og bjørn i regionen. Klagebehandling til DN.
- Utarbeiding av mer detaljerte retningslinjer for bruk av midler til forebyggende tiltak i regionen innenfor rammen av det nasjonale regelverket.
- Tildeling av midler til den enkelte fylkesmann til større fellestiltak i henhold til fremlagte planer og søknader, og tildeling av akuttmidler til bruk i beitesongen innenfor regionen.

Departementet vil fastsette en forskrift om etablering av slike rovvilt-nemnder i løpet av 2004. De nye regionale rovvilt-nemndene vil overta alle funksjoner fra dagens jervenemnder og gaupenemnder, som foreslås avvirket fra 1. april 2005.

Organisering av ansvar ved jakt og felling av rovvilt

Regjeringen foreslår en forenkling av dagens organisering av ansvaret for jakt og felling av rovvilt gjennom kvotejakt, lisensjakt og skadefelling. Dette ansvaret er i dag delt mellom Direktoratet for naturforvaltning, jervenemnder, gaupenemnder, fylkesmenn og i enkelttilfeller kommuner.

Hovedansvaret for jakt og felling av gaupe, jerv og bjørn innenfor en region foreslås lagt til den regionale rovvilt-nemnden. Det forutsettes at forvaltningen av

disse artene gjennom kvotejakt, lisensjakt og skadefelling skjer over de minimumsmål som er fastsatt for hver region og i tråd med viltloven med forskrifter. Rovvilt-nemnden skal også utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt og styre tildelingen av midler til gjennomføring av effektive tåpsforebyggende tiltak mv. Fylkesmannen vil, som i dag, være den utøvende myndighet i forhold til konkrete fellingsvedtak, han skal administrere ordningen med kvotejakt og lisensjakt innenfor de rammer som rovvilt-nemnden setter, og ha ansvaret for å iverksette eventuell skadefelling av kongeørn etter egen forskrift.

Regjeringen foreslår at en fylkesmann i hver region - utpekt av Direktoratet for naturforvaltning - skal være sekretariat for den regionale nemnden. Denne fylkesmannen vil ha et særlig ansvar for å samordne de regionale virkemidlene innenfor landbruksforvaltningen og miljøforvaltningen rettet mot næringsstilasninger for å hindre tap og skader grunnet rovvilt.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) skal være klageinstans for vedtak om kvotejakt og lisensjakt, og for vedtak om betingede skadefellingskvoter fattet av den enkelte regionale rovvilt-nemnd. DN vil også være klageinstans i forhold til de vedtak fylkesmannen fatter om skadefelling, og ha hovedansvar for vedtak om betinget skadefellingskvote for ulv og lisensjakt for ulv. Miljøverndepartementet er klageinstans for vedtak fattet av direktoratet, som også skal gi en vurdering og uttalelse til forslag til regionale forvaltningsplaner for rovvilt. I tillegg vil DN ha ansvar for tildeling av midler til forebygging til den enkelte region.

Prinsipper for felling av rovvilt i hver region

Det legges opp til en aktiv forvaltning av rovvilt gjennom økt mulighet for lokal medvirkning i jakt og felling, og det må fastsettes klare mål for det minimum antall ynglinger av de ulike rovviltarter som årlig skal finnes innenfor hver forvaltningsregion. Først når bestanden er over et slikt fastsatt nivå kan en rovvilt-nemnd åpne for bestandsregulering av gaupe, jerv og bjørn i form av kvotejakt eller lisensjakt i den enkelte region. Dersom bestanden er under det fastsatte nivå eller dersom forvaltningstiltak (eksempelvis lisensjakt på jerv) og annen avgang medfører at bestanden kommer under det nasjonalt fastsatte målet for regionen, vil det ikke lenger være grunnlag for bestandsregulering eller skadefelling i regi av rovvilt-nemndene før bestanden igjen er over det nasjonalt fastsatte målet for regionen. Eventuell skadefelling av enkelt dyr kan likevel gjennomføres i forbindelse med konkrete skadesituasjoner etter vedtak fattet av Direktoratet for naturforvaltning, som i slike tilfeller også kan delegere en betinget skadefellingskvote til rovvilt-nemndene/fylkesmennene. Det forutsettes at enhver felling skjer innenfor de rammer som viltloven med forskrifter setter.

Forvaltningsmodellen som foreslås vil innebære:

1. Det etableres entydige langsiktige mål for minimum antall ønskede ynglinger av gaupe, jerv og bjørn innen hver forvaltningsregion.

2. Kvotefastsettelse for kvotejakt og lisensjakt og for skadefelling skjer på grunnlag av registreringer av ynglinger gjennom det nasjonale bestandsovervåkingsprogrammet.
3. De overordnede rammer for en geografisk differensiering av uttak av gaupe, jerv og bjørn gjennom kvotejakt, lisensjakt og skadefelling innenfor en region styres av den regionale rovviltnemnden - med utgangspunkt i konflikter med husdyr/tamrein, lokal byttedyrbestand mv. Fylkesmannen utløser de enkelte vedtakene etter viltloven med forskrifter.
4. Rovviltnemnden kan ikke gjennomføre forvaltningsvedtak som innebærer at den enkelte art forvaltes til et nivå under det nasjonalt fastsatte nivået for regionen. Ved fastsettelsen av kvoter for kvotejakt, lisensjakt og skadefelling må nemnden også ta i betraktning naturlig dødelighet og andre dødsårsaker som må forventes gjennom et år.

Nasjonale bestandsmål for den enkelte region

Bestandsmål og nasjonale føringer for hver forvaltningsregion

Regjeringen foreslår at rovviltnemnden i den enkelte region skal ha hovedansvaret for forvaltningen av gaupe, jerv og bjørn. Nemndene skal gjennom utarbeiding av en regional forvaltningsplan for sin region bestemme hvor yngling av rovvilt skal aksepteres innenfor hver region. Regjeringen mener likevel at det er nødvendig å legge visse nasjonale føringer for de

enkelte regioner i form av minimumsbestander av den enkelte rovviltart.

Regjeringen foreslår at hovedansvaret for forvaltningen av ulv fortsatt skal ligge i Direktoratet for naturforvaltning (DN), og at fast etablering av familiegrupper og revirmarkerende par bare skal aksepteres i region 3 øst for Glomma. Innenfor dette området skal det ikke aksepteres familiegrupper og revirmarkerende par i det samiske tamreinområdet. Etablering av familiegrupper og revirmarkerende par bør som hovedregel heller ikke skje i kommunene Alvdal, Tynset, Tolga og Os av hensyn til sau på utmarksbeite, og det skal tas hensyn til områder der det er etablert gode fellestiltak for å forebygge mot skader.

Regjeringen foreslår at DN fortsatt skal ha det overordnede ansvaret for vedtak om betingede fellingskvoter for ulv i hele landet, samt ansvaret for å iverksette lisensjakt på ulv i hele landet. Når bestandssituasjonen tilsier at det kan åpnes for lisensjakt på ulv, skal DN iverksette slik jakt i samråd med de regionale rovvilt-nemndene i den respektive region.

Det er fastsatt minimumsbestander av rovviltartene for hver region. Det legges opp til at dagens kjerneområder for bjørn og dagens forvaltningsområde for ulv avvikles fra 1. april 2005.

For kongeørn legges det opp til en videreføring av dagens forvaltningsmodell.

Regjeringen foreslår følgende bestandsmål for hver av de seks foreslåtte regionene:

Bestandsmål og nasjonale føringer for hver forvaltningsregion - oversikt

Region	Dyreart/Antall
1. Vest-Norge	<i>Alle:</i> Ikke nasjonale mål for gaupe, jerv og bjørn i regionen
2. Sør-Norge	<i>Gaupe:</i> Minst 18 årlige ynglinger av gaupe <i>Jerv:</i> Minst 3 årlige ynglinger av jerv <i>Bjørn:</i> Ikke nasjonale mål for ynglende bjørn <i>Ulv:</i> Ikke legges til rette for etablering av familiegrupper eller revirmarkerende par av ulv <i>Kongeørn:</i> Forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå
3. Øst-Norge	<i>Gaupe:</i> Minst 15 årlige ynglinger av gaupe <i>Jerv:</i> Minst 7 årlige ynglinger av jerv <i>Bjørn:</i> Minst 5 årlige ynglinger av bjørn <i>Ulv:</i> Etableres og opprettholdes noen ynglinger <i>Kongeørn:</i> Forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå
4. Midt-Norge	<i>Gaupe:</i> Minst 22 årlige ynglinger av gaupe <i>Jerv:</i> Minst 12 årlige ynglinger av jerv <i>Bjørn:</i> Minst 5 årlige ynglinger av bjørn <i>Ulv:</i> Ikke legges til rette for etablering av familiegrupper eller revirmarkerende par av ulv <i>Kongeørn:</i> Forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå
5. Nord-Norge	<i>Gaupe:</i> Minst 10 årlige ynglinger av gaupe <i>Jerv:</i> Minst 20 årlige ynglinger av jerv <i>Bjørn:</i> Minst 4 årlige ynglinger av bjørn <i>Ulv:</i> Ikke legges til rette for etablering av familiegrupper eller revirmarkerende par av ulv <i>Kongeørn:</i> Forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå
6. Finnmark	<i>Gaupe:</i> Ikke nasjonale mål for yngling av gaupe <i>Jerv:</i> Ikke nasjonale mål for yngling av jerv <i>Bjørn:</i> Minst 6 årlige ynglinger av bjørn <i>Ulv:</i> Legges ikke til rette for etablering av familiegrupper eller revirmarkerende par av ulv <i>Kongeørn:</i> Forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå

Nasjonale mål for de enkelte rovviltarter

Regjeringen har utformet de nasjonale målene for de enkelte rovviltartene i forståelsen av at Norge deler rovviltbestander med naboland, og at disse sammenhengende bestandene legges til grunn når en skal vur-

dere de ulike bestandenes levedyktighet på lang sikt. Som en videreutvikling av tidligere hovedlinjer i rovviltpolitikken er det også lagt vekt på å unngå å etablere rovviltbestander i de områdene som har de største materielle konfliktene med sau- og tamreinnæringene.

Forslag til nasjonale bestandsmål for Norge. Alle mål er oppgitt som antall årlige ynglinger, unntatt for kongeørn der tallet gjelder antall årlig hekkende par

Art	Bestand i Norge i 2003	Mål for Norge	Mål for Sverige	Pst. av Skandinavisk bestand i Norge
Gaupe	45	65	300	18
Jerv	47	42	90 ²⁾	32
Bjørn	3-6	20 ¹⁾	100	17
Ulv	2-3 (5-6 dersom også grensebestand regnes med)	Noen årlige ynglinger	20 ²⁾	
Kongeørn	850-1200	850-1200	600	59-67

¹⁾ Innenfor denne målsettingen legges det opp til et etappemål frem til 2008 for regionene 3, 4 og 5.

²⁾ Angir "etappemål" for Sverige. Når dette målet er nådd skal det gjøres en grundig evaluering for bestanden eventuelt tillates å vokse videre mot høyere bestandsmål på lengre sikt. De øvrige svenske målene angir minimumsnivåer, det vil si at bestanden kan tillates å vokse utover dette nivå dersom konfliktene ikke blir for store.

Bestandsovervåking

De årlige resultater fra det nasjonale bestandsovervåkingsprogrammet skal danne grunnlaget for rovvilt-nemndens beslutninger om det kan gjennomføres lisensjakt eller kvotejakt det aktuelle år, og om størrelsen på kvoten for slik jakt og for betinget skadefelling i regionen. Det foreslås å nedsette et fagråd med eksperter på internasjonalt nivå, som kan gi råd til forvaltningen om metodeutvikling og implementering i forvaltningen, estimering av bestandenes størrelse, levedyktighet mv.

Jaktformer som sikrer bred deltagelse av lokale jegere

Det legges opp til en økt vektlegging av lisensjakt og kvotejakt som fremtidige beskatningsformer på rovvilt. Innenfor rammen av norsk lovverk og hensynet til Bern-konvensjonens bestemmelser vil dette innebære at felling av bjørn, jerv og ulv kan foregå som lisensjakt, mens jakt på gaupe kan organiseres både som ordinær kvotejakt eller som en lisensjakt. For kongeørn foreslås det ikke endringer i forhold til dagens mulighet til å utløse skadefelling på bestemte individer i regi av fylkesmannen.

Forvaltningen av ulv er lagt til Direktoratet for naturforvaltning, som vil fastsette eventuell kvote for betinget skadefelling og kvote og område for lisensjakt i samråd med rovvilt-nemnden i regionen.

Skadefelling og særlige fellingsoppdrag

Det foreslås at de ordninger som er etablert på dette området i hovedsak videreføres, og at berørte brukere kan henvende seg til fylkesmannen ved særlige behov. Rovvilt-nemnden i vedkommende region skal fastsette en kvote for betingede skadefellingstillatelser på hen-

holdsvis gaupe, jerv og bjørn. Fylkesmannen kan innenfor denne kvoten iverksette skadefelling. Bestanden skal ikke forvaltes til et nivå lavere enn det nasjonalt fastsatte målet for regionen etter at skadefelling er gjennomført. Det er bare Direktoratet for naturforvaltning (DN) som kan fatte vedtak om skadefelling eller gi en betinget skadefellingskvote til rovvilt-nemndene/fylkesmennene.

DN skal fortsatt fastsette kvote for betingede skadefellingstillatelser for ulv.

Lisensjakt, kvotejakt og skadefelling vil fremover være de viktigste virkemidlene i bestandsforvaltningen. Det er naturlig at lokale jegere kan involveres i slike oppdrag, og ansvaret skal fortsatt ligge hos DN. Det statlige fellingslaget i regi av Statens naturoppsyn (SNO) foreslås videreført.

Næringsrettede virkemidler i områder med rovvilt Virkemidler rettet mot husdyr

Regjeringen vil legge til rette for et mer samordnet virkemiddelapparat rettet mot sau i regioner der det er ønskelig å forvalte faste bestander av rovvilt. Det samlede virkemiddelapparatet skal være operativt fra beitesesongen 2005, og følgende hovedkriterier skal legges til grunn:

- Dagens ordning med full erstatning for alle dokumenterte rovvilttap skal videreføres. Erstatningen skal som i dag dekke både tap av dyr og følgekostnader.
- Det skal utbetales en erstatning på dagens nivå også for tap og skader på sau grunnet rovvilt som ikke kan dokumenteres. Denne erstatningen skal beregnes med utgangspunkt i risiko for rovviltangrep i et område.

Det foreslåtte virkemiddelapparatet skal bygge på viktige elementer i dagens bestandsovervåkingsprogram og skadedokumentasjonssystem i regi av Nasjonalt overvåkingsprogram og Statens naturoppsyn (SNO). Det skal gi økonomisk stimulans til å forebygge tap i saueholdet og gi en klar økonomisk stimulans til utvidet tilsyn med dyr som beiter fritt i utmark gjennom hele beiteperioden. Videre skal det stimulere til at driftsenheter med store årlige tap av sau gis klare økonomiske insentiver til å foreta nødvendige driftstilpasninger, samt ha en nødvendig sikkerhet for at det ikke oppstår urimelige situasjoner for den enkelte driftsenhet ved en overgang til nytt system. Virkemiddelapparatet skal baseres på mindre skjønn enn dagens samlede virkemidler.

Nærmere om endringer i erstatningsordningen for bufe

Regjeringen mener at dagens erstatningsordning for bufe i for liten grad gir nødvendige insentiver til skadeforebygging og nødvendige driftstilpasninger i områder med faste bestander av rovvilt.

Regjeringen foreslår å videreføre hovedintensjonene i dagens erstatningsordning gjennom følgende to elementer:

- Fortsatt full erstatning for dokumenterte tap og skader med utgangspunkt i dagens system med skadedokumentasjon i regi av Statens naturoppsyn (SNO).
- Erstatning for risiko for rovviltangrep basert på dokumentert forekomst av rovvilt i et gitt område.

Det skal utformes en ordning med utbetaling av erstatning for rovvilttrisiko pr. dyr direkte til den enkelte driftsenhet, og endringen kan gjennomføres innenfor rammene av § 12 i viltloven. Innenfor de områder som er aktuelle for betaling for rovvilttrisiko kan tapene til rovvilt variere en god del mellom de enkelte besetninger. Der slike tap kan dokumenteres vil disse bli erstattet som i dagens system. Der det er tilfældigheter som fører til at enkelte dyreeiere rammes særlig hardt av et rovviltangrep forutsettes det at dette blir fanget opp av ordningen med full erstatning for dokumenterte tap på samme måte som i dagens system. Dette krever at dyreeier har en nødvendig kontroll og tilsyn med dyr på beite.

Kravet til dokumentasjon skal som en hovedregel være et absolutt krav, men det må tas inn en bestemmelse om at det kan fravikes i særlige tilfeller. Dette skal gjelde ved store tap når det er overveiende sannsynlig at rovvilt er tapsårsaken, og der dyreeier ikke kunne ha bidratt til en bedre dokumentasjon.

Et system med betaling for rovviltforekomst skal ta utgangspunkt i:

- Verdien av søyer og lam.
- Hvor mange søyer og lam det kan forventes at den respektive rovviltart dreper på ett år.
- Det merarbeidet som angrep fra den respektive rovviltart medfører for dyreeier.

Virkemidler rettet mot reindrift

Regjeringen vil legge bl.a. følgende hovedkriterier til grunn for et samordnet virkemiddelapparat innrettet mot reindriften, og som skal være operativt fra 1. april 2005:

- Dagens ordning med full erstatning for alle dokumenterte rovvilttap skal videreføres. Erstatningen skal som i dag dekke både tap av dyr og følgekostnader.
- Det skal utbetales en erstatning på dagens nivå også for tap og skader på tamrein grunnet rovvilt som ikke kan dokumenteres. Denne erstatningen skal beregnes med utgangspunkt i risiko for rovviltangrep i et område.

Det foreslåtte virkemiddelapparatet skal bygge på viktige elementer i dagens bestandsovervåkingsprogram og skadedokumentasjonssystem i regi av Nasjonalt overvåkingsprogram og Statens naturoppsyn (SNO). Det skal gi en økonomisk stimulans til å forebygge tap i reindriften og til utvidet tilsyn med dyr i kritiske faser av produksjonssyklusen. Videre skal det samlet stimulere til at øvre reintall i de enkelte reinbeiteområdene overholdes, der dette er fastsatt, og det skal baseres på mindre skjønn enn dagens samlede virkemidler.

Rovvilt og samfunn - konfliktdempende tiltak og kommunikasjon

Jaktrettshavere og jegere

Regjeringen foreslår å legge best mulig til rette for utøvelse av jakt og friluftsliv også i områder med forekomster av ulv i faste bestander. Det skal legges til rette for utprøving og forsøk i nært samarbeid med brukergrupper i Norge og svenske myndigheter - med hensyn til en ordning med ulvetelefon, som kan gi informasjon om hvor ulven befinner seg, og utvikling av beskyttende tiltak for losende hunder.

Departementet mener at lisensjakt bør kunne knyttes opp mot grunneierretten på linje med dagens kvotejakt på gaupe, forutsatt at eiendommene er organisert slik at jakten kan drives effektivt på tilstrekkelig store enheter.

Jakttider og jaktformer som kan benyttes ved jakt på store rovdyr, skal vurderes løpende i Direktoratet for naturforvaltning.

Illegal jakt på rovvilt

Departementet vil i nært samarbeid med politiet legge økt vekt på å innrette SNOs oppsyn mot spesielle satsingsområder innen faunakriminalitet. Det skal blant annet skje gjennom økt synlig oppsyn og ved økt skjult nærvær i sårbare lokaliteter.

For å redusere handlingsrommet for faunakriminalitet og for å lette politiets etterforskning i faunakrim saker vil departementet iverksette merke- og registreringsplikt på skinn og preparater av rovvilt på linje med den ordningen som er etablert i Sverige. Dette vil innebære at alle store rovdyr og kongeørn som er lovlig felt, blir merket med microchips. Det legges til grunn at en

slik satsing kan gjennomføres ved omprioriteringer innenfor rammen av dagens samlede bevilgninger.

Departementet vil også bidra til å sikre biologiske prøver av alle store rovdyr og kongeørn med sikte på å kunne foreta DNA-analyser.

Forskning og utredning om rovvilt

Departementet vil videreutvikle det nordiske samarbeidet som er etablert innenfor forskning og overvåking av rovvilt de senere år. Forskningen om rovvilt må gis en langsiktig og strategisk forankring gjennom forskningsprogrammer og strategiske instituttprogrammer i regi av Norges forskningsråd.

Nordisk og internasjonalt samarbeid

Det nordiske samarbeidet om rovviltforvaltning og rovviltforskning som er bygget opp gjennom de senere årene, skal videreutvikles og styrkes. Samene som urfolk og som representanter for reindriftsnæringen må få muligheter til å ivareta urfolksperspektivet og reindriftssamiske næringsinteresser gjennom det etablerte samarbeidet mellom Finland, Sverige og Norge, der dette direkte berører samiske interesser.

Norge må legge vekt på å holde seg løpende orientert om rovviltsamarbeidet innenfor EU-landene, og i den grad det er mulig å søke å påvirke pågående prosesser som kan ha innflytelse på bestandsutviklingen for rovvilt i våre nærmeste naboland, ettersom dette også vil ha konsekvenser for bestandsutvikling og utvikling av tap og konflikter i Norge.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Regjeringen legger ikke opp til økte totalkostnader med rovviltforvaltningen.

Midlene til erstatninger skal videreføres gjennom to ulike elementer i ny ordning; en erstatning som avgrenses til dokumenterte tap, og en erstatning for risiko for rovviltangrep. Hoveddelen av midler til forebyggende tiltak skal videreføres gjennom en ny ordning, der midlene styres gjennom de regionale rovviltnevnene og samordnes med fylkesmennenes og reindriftsforvaltningens øvrige virkemidler for næringsrettede tilpasninger i bufeholdet og reindriften.

Kostnadene med de foreslåtte rovviltnevnene forutsettes dekket innenfor rammen av eksisterende midler avsatt til rovviltforvaltning.

KOMITEENS MERKNADER

Rovdyr i norsk natur

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Mette Gundersen og Knut Werner Hansen, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm og

fra Senterpartiet, Inger S. Enger, mener at vi har fått et ansvar for å forvalte naturen. Bevaring av artsmangfoldet er i denne sammenhengen en hovedutfordring.

Komiteen viser til at Bern-konvensjonen ble undertegnet i 1979, og ratifisert av Norge i 1986. Alle-rede tidlig på 1970-tallet ble alle rovviltartene, herunder ulv, fredet i Norge, uavhengig av internasjonale miljøkonvensjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at Norge etter Bern-konvensjonen har en forpliktelse til å sikre overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur. Det vises til at det er utarbeidet en grundig juridisk rapport ved Universitetet i Oslo, Institutt for offentlig rett (Schei 2003, Norsk rovviltforvaltning og folkeretten), samt at det er foretatt en gjennomgang av spørsmålet i Justisdepartementet og i Utenriksdepartementet, som understøtter denne konklusjonen. Flertallet mener at spørsmålet derfor ikke er om vi skal ha rovvilt i norsk natur, men hvor vi skal forvalte det og hvordan.

Komiteen erkjenner konflikten mellom rovvilt og beitedyr. Derfor bør storsamfunnet betale erstatning til de som mister husdyr og tamrein til rovvilt. Komiteen mener videre at storsamfunnet må stå for avbøtende tiltak for å minske rovvilttap og motvirke frykten mange føler overfor noen av rovviltartene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, peker på at å ha dyr på utmarksbeite har mange positive kvaliteter. På samme måte vil rovvilt i den norske naturen også ha positive kvaliteter. Utfordringen ligger i å ivareta begge deler uten at konfliktene mellom dem blir større enn nødvendig.

Komiteen vil understreke at den todelte målsetningen skal opprettholdes, og mener at det fortsatt skal være mulig med levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt.

Komiteen mener livskvalitet og bosetning og næringsutvikling i distriktene må tas hensyn til ved forvaltningen av rovdyrene. Forvaltningen må etter komiteens syn gjennomføres på en måte som skaper tillit mellom lokalbefolkning og regionale og sentrale myndigheter.

Komiteen mener det må legges opp til en forvaltning av de fire store rovdyrene, som gjør det mulig fortsatt å drive med småfehold i områder med rovdyr.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at den rovviltpolitikken som regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti legger opp til, vil øke konfliktnivået mellom rovdyr, befolkningen og husdyr på beite kraftig. Bestandene av rovdyr har økt kraftig de siste

årene, blant annet som følge av St.meld. nr. 35 (1996-1997) om rovviltforvaltning, som ble fremmet av Arbeiderpartiregjeringen, og som ble vedtatt i Stortinget våren 1997, en politikk som Fremskrittspartiet og Senterpartiet var imot.

Disse medlemmer mener at den rovdyrpolitikken som har vært ført av Arbeiderpartiet og nå regjeringen Bondevik II, forringer livskvaliteten og truer næringsgrunnlaget og utvikling i distriktene. Når disse partiene tar til orde for at rovviltforvaltningen nå skal gjennomføres på en måte som skaper tillit mellom befolkningen i berørte områder og myndighetene, så skjer det fremdeles uten å ta hensyn til de som faktisk blir berørt, og dermed blir det lite troverdig.

Disse medlemmer mener at mye av dagens rovviltforvaltning fungerer for dårlig, og at det er behov for en ny rovviltpolitikk. Disse medlemmer mener at rovviltmeldinga burde tatt grundigere tak i problemene innenfor dagens rovviltforvaltning, for så å finne fram til nye og mindre konfliktfylte løsninger.

Disse medlemmer konstaterer at rovviltmeldinga dessverre ikke kommer til å redusere det høye konfliktnivået som er i rovviltforvaltningen. På mange områder vil meldinga føre til sterkere konflikter. Dette er blitt tydeliggjort gjennom reisene og høringene som komiteen har gjennomført. Innvendinger fra lokalbefolkning og lokalsamfunn som har rovvilt i nærmiljøet, er i for stor grad blitt oversett.

Disse medlemmer viser til at motstanden mot store rovdyr har økt i de delene av landet der rovdyra har fått økt utbredelse. Nærvær av ulv og bjørn har særlig ført til at folk får redusert livskvalitet og at de ferdes mindre i utmarka. Siden behandlingen av forrige rovviltmelding har det også blitt en sterkere erkjennelse av problemene med å ha beitedyr og rovvilt i samme områder.

Disse medlemmer mener at Norge etter Bernkonvensjonen ikke er forpliktet til å ha en egen ulvestamme. Den nålevende ulvebestanden i Norge tilhører den store russisk-skandinaviske populasjonen som ikke er trua. Det vil i årene som kommer stadig bli tilførsel av streifende ulver fra Sverige.

Disse medlemmer mener det er et paradoks i forhold til å ta vare på biologisk mangfold at Regjeringen i flere områder av landet ønsker å prioritere stor rovdyrtetthet framfor beitedyr. Svært mange sjeldne arter er avhengige av et kulturlandskap som vedlikeholdes av beitedyr. Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) har for eksempel undersøkt kulturbetinga biologisk mangfold i områdene øst for Glomma der det skal etableres familiegrupper av ulv. Forskerne slår fast at ca. 30 pst. av rødlisteartene finnes i kulturlandskapet og at opprettholdelse av husdyrhold i regionen er svært viktig for å ta vare på det biologiske mangfoldet. Ulven er derimot ikke en utrydningstrua art.

Disse medlemmer mener at beitebrukere ikke kan nektes å bruke eksisterende beiterett. Hvis dette skjer, må det i tilfelle betales erstatning. Disse medlemmer mener også at beitebrukerne i all hovedsak tar godt vare på dyra sine. Store rovvilttap er en trage-

die i alle besetninger, og ingen beitebrukere spekulerer i dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forliket mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, og mener at konsekvensen av forliket vil medføre økt konfliktnivå mellom rovdyr og lokalbefolkningen. Etter disse medlemmers syn vil forliket medføre redusert tillit mellom lokalbefolkningen og sentrale myndigheter fordi lokalbefolkningens ønsker ikke blir hørt. Disse medlemmer mener at det vil bli svært vanskelig å drive med småfehold i en del områder som får økt belastning som følge av forliket.

Disse medlemmer registrerer at resultatet av forliket er at det dras i gang prosjekter som Skandinavisk Rovviltssenter i Trysil og Elgsenter i Kongsvinger, og at begge disse prosjekter tilfeldigvis ligger i Hedmark. Disse medlemmer er forundret over at blant annet Engerdal kommune i Hedmark er holdt utenfor ulvesonen, men anser det som resultat av politiske forhandlinger mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at den europeiske landskapskonvensjonen som Norge godkjente 23. oktober 2001, ikke er omtalt i stortingsmeldinga. En politikk med økte rovviltbestander og der en i sterkere grad skal skille beitedyr og rovvilt, vil føre til at tradisjonelle beiteområder blir mindre beita enn tidligere. Noe som igjen vil påvirke landskapet. Disse medlemmer mener at den europeiske landskapskonvensjonen kan forstås slik at den begrenser Norges adgang til å drive en rovviltforvaltning som medfører endring av landskapet.

Disse medlemmer finner det videre urealistisk å skulle øke rovviltbestandene samtidig som omfanget av de økonomiske midlene til forebyggende tiltak og til erstatninger ikke skal økes. En slik politikk må føre til økte konflikter.

Forvaltning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil ha åtte forvaltningsregioner for rovvilt. Flertallet foreslår at grensene skal følge fylkesgrensene.

Flertallet foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen opprette en rovviltforvaltning basert på åtte forvaltningsregioner for rovvilt. Grensene for rovviltforvaltningen skal følge fylkesgrensene, og regionene inndeles slik:

- Region 1: Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder
- Region 2: Aust-Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud
- Region 3: Oppland

- Region 4: Akershus, Oslo og Østfold
- Region 5: Hedmark
- Region 6: Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal
- Region 7: Nordland
- Region 8: Troms og Finnmark."

Flertallet mener også forvaltningen av ulv må legges inn under den regionale forvaltningen, men slik at de regionene som kommer inn under ulvesonen samarbeider om forvaltningen.

Flertallet mener at når det gjelder fordeling av rovdirene innenfor de enkelte regioner, må Miljøverndepartementet ta hensyn til at det samlede trykket av rovdyr ikke skal øke i de regioner det er mye fra før, snarere bør antallet dyr gå ned. Dette også sett i lys av at antallet bjørn og jerv nå går ned i forhold til Regjeringens forslag.

Flertallet vil også peke på at rovdirene må forvaltes på en bærekraftig og økologisk måte.

Flertallet henviser til sammensetningen som er foreslått i St.meld. nr. 15 (2003-2004), der det legges opp til at berørte fylkeskommuner i hver region velger ut og innstiller representanter til rovviltneemndene. Miljøverndepartementet som overordnet viltorgan, skal forstå den endelige oppnevning av nemnden. Det legges opp til at nemndene selv velger leder og nestleder.

Flertallet legger til grunn at alle rovviltneemndene skal ha fem medlemmer. I regionene 6, 7 og 8 skal ett medlem av rovviltneemnden oppnevnes i samråd med Sametinget. Flertallet forutsetter at rovviltneemndene blant annet får ansvaret for kvoter for betinget skadefelling på alle arter, samt kvote og område for kvotejakt på gaupe og kvote og område for lisensjakt på jerv, bjørn og ulv. Næringsorganisasjonene og andre aktuelle organisasjoner skal aktivt trekkes inn i nemndens arbeid.

Flertallet mener at det er en hovedutfordring å bygge opp tilliten mellom den sentrale rovviltforvaltningen, næringsinteressene og andre brukere av utmark. Oppslutningen om å bevare rovviltartene i norsk natur kan undermineres dersom konflikten rundt bestandsmål og forvaltning av rovviltbestandene blir for store. Det påhviler derfor Direktoratet for naturforvaltning som forvaltningsorgan, å sikre en rask og forsvarlig saksbehandling i aktuelle rovdryrsaker.

Flertallet ber derfor Regjeringen om at tiltak iverksettes som kan sikre et bedre tillitsforhold mellom den offentlige forvaltning, lokalsamfunn, brukere av utmark og aktuelle organisasjoner.

Flertallet ber om at Miljøverndepartementet blir ankeinstans for vedtak fattet av de regionale rovviltneemndene. Direktoratet for naturforvaltning skal normalt gi sin vurdering før saken avgjøres endelig i Miljøverndepartementet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Direktoratet for naturforvaltning har liten eller ingen tillit hos de som blir berørt av den økende rovdryrmengden, noe disse medlemmer skjønner meget godt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at lokalsamfunnet må få delta mer aktivt i rovviltforvaltningen. Det er ei målsetting som også står i meldinga, men disse medlemmer mener at de foreslåtte virkemidlene bare i liten grad bidrar til å oppnå dette. Disse medlemmer mener at de som kjenner problemene ut fra egen erfaring, må ha sterkere innflytelse over hvordan den praktiske forvaltningen skal være. Det er derfor nødvendig å innføre mer lokal forvaltning. Det er også svært viktig å komme i gang med mer jakt. Da vil rovdryra få tilbake mer naturlig skyhet, og det blir mulig å ta ut de dyra som er mest sjenerende og gjør mest skade.

Disse medlemmer mener at rovviltregionene bør følge fylkesgrensene, og at det bør opprettes inntil 18 rovviltregioner i landet. Seks store regioner gir for lite lokal forankring. Med 4-7 berørte fylker i hver av rovviltregionene, vil hvert fylke få maksimalt én representant i de regionale rovviltneemndene. De foreslåtte regionene har dessuten fått for tilfeldige grenser.

Disse medlemmer mener at også ulveforvaltningen må legges til regionalt nivå. Det er viktig at vedtak kan gjøres raskt når en situasjon med fare for store skader av rovvilt oppstår, og disse medlemmer mener det i større grad må bli åpna for jakt før bestandsmåla blir nådd. Disse medlemmer støtter forslaget om at medlemmene i rovviltneemndene bør velges på allmennpolitisk grunnlag, og mener at fylkestingene skal stå for den endelige oppnevninga av medlemmer.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Senterpartiet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette inntil 18 rovviltregioner som følger fylkesgrensene. Medlemmene i de regionale rovviltneemndene oppnevnes av fylkestinget på allmennpolitisk grunnlag. Rovviltneemndene får myndighet til å forvalte bestandene av gaupe, jerv, bjørn og ulv innenfor sin region."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til forslag i meldinga om at dyreverneemndene skal få myndighet til å nekte utmarksbeiting når store rovvilttap truer dyrevelferden. Disse medlemmer mener at dyreverneemndene også må få myndighet til å kreve at skadedyr tas ut, når dette er den mest hensiktsmessige løsningen for å forhindre dyretragedier. Disse medlemmer mener det må utarbeides rutiner og forskrifter for en slik dyrevernmessig handtering når rovdryr påfører skader og lidelser på bufe, og det er utført fornuftige forebyggende tiltak uten at disse har fullgod virkning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Dyreverneemndene gis myndighet til å kreve at skadedyr tas ut når dette er den mest hensiktsmessige løsningen for å forhindre dyretragedier."

Disse medlemmer mener at dagens rovviltforvaltning fungerer dårlig, siden lokale/regionale vedtak ofte blir gjenstand for ankebehandling og omgjort, og lokale vedtak fattet av rovviltneemndene dermed ikke blir gjennomført.

Disse medlemmer er av den formening at forvaltning av rovdyr bør skje regionalt, hvor en folkevalgt rovviltneemnd fatter endelige avgjørelser om jakt og uttak av rovdyr som gjør skade eller skaper utrygghet for befolkningen. Disse medlemmer har tillit til folkevalgte på regionalt nivå, og mener at disse er seg sitt ansvar bevisst og klarer å forvalte rovdyr på en skikkelig måte som ivaretar befolkningens interesse.

Disse medlemmer mener at det må ligge nasjonale bestandsmål til grunn for en slik ny forvaltning, og uttak lavere enn disse tallene må behandles på samme måte som i dag. Disse medlemmer mener at skadeomfang på beitedyr må være ett av hovedkriteriene ved vedtak om nasjonale bestandsmål for rovdyr, og viser til at Regjeringen kan legge frem nasjonale maksimumsmål for rovdyr i forbindelse med de årlige budsjettene, på samme måte som det i dag bevilges midler til erstatning for tap av dyr på beite.

Disse medlemmer mener at beslutningene foretatt av rovviltneemndene bør være endelige så lenge uttaket skjer innenfor de nasjonale måltall.

Disse medlemmer mener for øvrig at det ikke skal etableres rovdyr på øyer og halvøyer som tidligere har vært betegnet som rovdyrfrie.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen opprette fylkesvise folkevalgte rovviltneemnder som forvalter rovdyr innenfor nasjonale måltall. Beslutningene foretatt av rovviltneemndene bør være endelige så lenge uttakene skjer innenfor de nasjonale måltallene."

Forvaltningsområde for ynglende ulv

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, er enige om et nytt forvaltningsområde for ynglende ulv, som berører fylkene Akershus, Oslo, Østfold og Hedmark.

Flertallet foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et nytt forvaltningsområde for ynglende ulv. Det nye forvaltningsområdet har følgende avgrensing:

- Akershus: Hele fylket med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal øst for Nitelva.
- Oslo: Hele fylket.
- Østfold: Hele fylket.
- Hedmark: Hele fylket med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Åsnes vest for Glomma, Våler vest for Glomma, Elverum vest for Glomma, Åmot vest for Glomma, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os."

Flertallet viser til at Trysil legges til den fremtidige ulvesonen, men slik at det tas særskilte hensyn til tamreinområdene nord for Trysil og den totale belastningen Trysil har med ulv i grensetraktene mot Sverige.

Når det gjelder grensegruppene av ulv, mener flertallet at de må forvaltes i samarbeid med Sverige, og kan ikke legges inn i et norsk mål.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har hele tiden vært imot oppretting av kjerneområder og sonering, slik som en ulvesone er. Regjeringens opprinnelige forslag i St.meld. nr. 15 (2003-2004) om en ulvesone øst for Glomma, går på tvers av alle faglige råd, og er et klart brudd på grunnleggende norske demokratiske tradisjoner om muligheten for lokal innflytelse og rettferdig behandling av innbyggere. Utvidelsen av sonen slik regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti nå foreslår er like håpløst, siden ulv ikke skjønner politiske vedtak, men vandrer der den finner det naturlig.

Disse medlemmer er meget overrasket over at mange av Hedmarks kommuner ikke er i den nye ulvesonen, noe som ville vært naturlig. Disse medlemmer viser til at den nye ulvesonen er et resultat av et politisk kompromiss - og mangler totalt en faglig begrunnelse.

Forebyggende tiltak

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at det er nødvendig med en økt satsing på forebyggende og konfliktdepende tiltak.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til at mange mennesker som lever i rovviltområder, opplever frykt for rovdyr. Denne følelsen av frykt er reell og må tas alvorlig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at erfaringer viser at kunnskap, informasjon og forståelse for rovdyrs adferd kan bidra til å redusere frykten.

Flertallet ønsker at satsingen på denne typen informasjonsarbeid styrkes.

Flertallet mener det er helt vesentlig at rovviltkommunene har et eierforhold til den nasjonale politikken og de fastsatte bestandsmålene. Den beste måten dette kan skje er ved lokal medvirkning/forankring og mulighet til å ta initiativ til forebyggende prosjekter eller andre nødvendige tiltak. Flertallet foreslår derfor en pott med økte bevilgninger til rovviltkommuner. Midlene kan brukes til fryktdepende tiltak, forebyggende tiltak, konfliktdepende tiltak og andre tiltak som bidrar til en bedre forvaltning av rovdyrene. Bruken av disse midlene vil gi kommunestyrene en aktiv rolle i rovdyrforvaltningen og føre til en langt større aksept for den nasjonale politikken.

Med bakgrunn i dette fremmer flertallet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette en ordning hvor forvaltningsregionene får en egen pott penger blant annet til fordeling til kommuner som har store rovviltbelastninger. Kommunene skal selv stå fritt til å velge hvilke rovviltrelaterte tiltak de vil bruke pengene til."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at spørsmål om mer penger til kommunene som har store rovviltbelastninger vil være et budsjettspørsmål, og at det ikke ligger inne noe forslag om konkret beløp fra regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at frykt for rovdyr må tas på alvor. Den beste måten å gjøre det på er å legge om dagens rovviltforvaltning, slik det fremgår av disse medlemmers merknader og forslag i denne innstilling.

Disse medlemmer merker seg at regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti foreslår å gi mer penger til kommunene, men disse medlemmer har liten tro på at det vil løse noen av de grunnleggende utfordringene. Etter disse medlemmers syn er forslaget trolig mest egnet til å tilfredsstille ordførere og lokalpolitikeres behov for penger i et forsøk på å dekke over et økende problem, nemlig konflikt mellom rovdyr og lokalbefolkningen.

Disse medlemmer er skuffet over at regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tross mange gode ord, ikke tar på alvor at rovdyrpolitikken skaper utrygghet og medfører redusert livskvalitet for lokalbefolkningen.

Komiteen mener det er nødvendig å ha en mer effektiv felling av skadedyr. Komiteen viser til at det kan oppstå situasjoner der enkeltindivider av rovdyr utvikler en truende adferd. Konkret kan dette eksempelvis gjelde i situasjoner der rovdyr gjentatte ganger oppsøker husstander eller tettbygde strøk. Komiteen mener at det i slike situasjoner bør kunne iverksettes felling av rovdyr for å forhindre skade eller for å ivareta helse- og sikkerhetshensyn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at det nå er grundig dokumentert at det er vanskelig å finne gode forbyggende tiltak både i landbruket og i reindrifta. Disse medlemmer vil derfor advare mot å bygge opp en rovviltpolitikk der denne realiteten ikke synes å være akseptert. Det er svært uheldig at Regjeringen legger til grunn at flytting til fellesbeiter med rovdrygjerder og tidlig nedsanking fungerer som forebygging. Praktisk forskning viser at disse tiltaka ikke fungerer over tid. Gjerder holder ikke rovdyr ute, og rovdyra har ikke problemer med å oppsøke beitedyr på innmark nede i bebyggelsen.

Disse medlemmer mener at midler til forebyggende tiltak mot rovviltskader fortsatt må bevilges over Miljøverndepartementets budsjett. Det er ikke akseptabelt å bruke landbrukspolitiske virkemidler som bevilges over Landbruksdepartementets budsjett, til å dekke kostnader med rovviltpolitikken.

Disse medlemmer mener det er uakseptabelt å bruke næringsavtalene med jordbruket og med reindrifta til å tvinge fram omstilling som vil redusere driftsenhetenes inntekter og øke kostnadene. Regjeringen bør komme tilbake til Stortinget med en vurdering av de reelle kostnadene ved avvikling av tradisjonell beitebruk og hvordan dette skal kompenseres eller erstattes, dersom dette er en av målsettingene i rovviltpolitikken.

Komiteens medlem fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Kostnadene med rovviltpolitikken dekkes fortsatt over Miljøverndepartementets budsjett."

Norsk Abruzzo-prosjekt

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Nasjonalparken i Abruzzo i Italia har rundt 100 bjørner og 50 ulver, og blir besøkt av 2 millioner mennesker hvert år. Til sammenligning er dette det dobbelte av antallet besøkende i Vigelandsparken i Oslo.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener at et Skandinavisk Rovviltssenter i Trysil kan peke seg naturlig ut. Dersom dette senteret blir etablert, ønsker flertallet at myndighetene kan bidra med penger til informasjon og fryktdempende tiltak.

Flertallet mener et rovviltssenter også kan stå for både innsamling og evaluering av kunnskap og erfaring, og være et rådgivende organ for kommuner eller enkeltpersoner.

Flertallet er også kjent med planene om prosjektet "Rovdyr i Nord", som skal være et 3-årig pilotprosjekt innen rovdyrforvaltning i Nord-Troms. Dette prosjektet er tenkt å styrke samarbeidet mellom berørte parter og dempe konfliktnivået.

Flertallet viser videre til planene om et elgsenter i Hedmark. Flertallet er kjent med at et slikt senter konkret planlegges bygd i Kongsvinger kommune, og de planer som foreligger, har bred politisk støtte lokalt og regionalt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at et Elgsenter overhodet ikke løser konfliktnivået mellom rovdyr, befolkningen og elg.

Disse medlemmer viser til at lokalbefolkningen har lange og gode tradisjoner i forvaltningen av elg og annet jaktbart vilt, noe som etter disse medlemmers syn også tilsier at rovdyr burde forvaltes på samme måte. Når regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti nå tar til orde for et Elgsen-

ter, er det etter disse medlemmers syn et forsøk på å kamuflere et økende konfliktnivå mellom rovdyr og lokalbefolkningen, grunneiere og jegere.

Ny erstatningsmodell

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener at erstatningsordningen i forhold til tap av bufe fortsatt skal ligge i Miljøverndepartementet. Ordningen skal innrettes slik at en betydelig del av erstatningene gis som forhåndsutbetaling som insentiv til iverksettelse av forebyggende tiltak, men det skal fortsatt gis skjønnsmessig erstatning for udokumentert tap.

Flertallet ser betydningen av å redusere tap av dyr i rovdyrutsatte områder. Erfaringene viser imidlertid at rovdyr forårsaker tap av beitedyr i de mest belastede områdene på tross av forebyggende tiltak. Flertallet ser derfor behov for endringer og utvidelse av Regjeringens foreslåtte ordning, som tar hensyn til at det også fortsatt er behov for skjønnsmessige erstatningsutbetalinger, fordi mye tap er vanskelig å dokumentere på tross av iverksettelse av forebyggende tiltak. Flertallet ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om dette, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Inntil en slik behandling av ny ordning har funnet sted, videreføres dagens erstatningsordning. Flertallet har merket seg at en ny ordning kan gjennomføres innenfor rammene av § 12 i dagens viltoiv, og legger dette til grunn.

Flertallet vil understreke betydningen av en presis registrering av småfeholdet, slik at kunnskapen om antall dyr pr. bruk er eksakt.

Flertallet foreslår:

"Erstatningsordningen for rovviltskader skal fortsatt ligge i Miljøverndepartementet. Ordningen skal innrettes slik at en betydelig del av erstatningene gis som forhåndsutbetaling som insentiv til iverksettelse av forebyggende tiltak, men det skal fortsatt gis skjønnsmessig erstatning for udokumentert tap.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med endringer og utvidelse av Regjeringens foreslåtte ordning, som tar hensyn til at det fortsatt er behov for skjønnsmessige erstatningsutbetalinger, basert på at mye tap er vanskelig å dokumentere på tross av iverksettelse av forebyggende tiltak.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om dette, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Inntil ny ordning gjennomføres, videreføres dagens ordning."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet registrerer at regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å videreføre dagens erstatningsordning, noe disse medlemmer er enig i. Disse medlemmer viser til at Regjeringen er pålagt å komme med en egen sak om erstatningsordningene i forbindelse med statsbudsjettet 2006, og i forbindelse med

behandlingen av dette vil disse medlemmer komme tilbake til saken.

Disse medlemmer mener at dagens ordning med utbetaling av erstatning også for tap og skader på sau og rein grunnet rovvilt, som ikke kan dokumenteres og bare sannsynliggjøres, må opprettholdes. Erstatningen må som i dag dekke både tap av dyr og følgekostnader. Det bør være et best mulig samsvar mellom påførte tap og den erstatningen en får. Det innebærer at en må fortsette et skjønnsmessig system inntil det er funnet bedre metoder for dokumentasjon av reelle tap. Etter disse medlemmers syn vil ikke et risikotillegg fungere fordi det i dag ikke finnes forebyggende tiltak som reelt reduserer rovdyrskaden, og mange bønder vil ikke ha mulighet til å avverge store rovdyr tap.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen videreføre dagens erstatningsordning for tap på sau og rein grunnet rovvilt."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener at rovdyrskader knyttet til birøkt og produksjon av honning også skal vurderes inntatt i erstatningsordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at rovdyrskader knyttet til birøkt og produksjon av honning skal omfattes av erstatningsordningen.

Disse medlemmer mener at det skal utbetales erstatning for tap av husdyr for vinterhalvåret.

Bestandsovervåking/mål

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at Norge gjennom bevisst satsing over flere år har bygd opp et godt overvåkingsprogram for store rovdyr.

Samtidig ser komiteen at bestandsestimater er en kilde til konflikt, fordi det kan oppstå uenighet mellom berørte parter på den ene siden, og forvaltning og forskning på den andre. Konfliktgraden er høy i forhold til forvaltningen av artene, noe som ofte gjør beskatning av bestandene nødvendig.

Komiteen viser til at denne situasjonen betinger presise overvåkingsdata og gode bestandsoversikter. Komiteen understreker derfor at god kvalitet på overvåkingen og økt lokal medvirkning er den beste måten å redusere konfliktnivået, bl.a. ved å sikre en mest mulig felles virkelighetsforståelse. Det bør derfor etableres ordninger som sikrer lokalsamfunn og brukerinteresser reell deltagelse i bestandsregistreringen.

Komiteen understreker behovet for et godt og faglig oppdatert nasjonalt bestandsovervåkingsprogram, som skal kvalitetssikres av et eget fagråd. Det er videre viktig at det er et klart skille mellom løpende forvaltning på den ene siden og det faglige grunnlaget for bestandsovervåkingen på den andre siden. Komite-

te en understreker viktigheten av at erfaringer i lokalsamfunn blir innarbeidet i overvåkingen. Systemet med regionale og lokale rovviltkontakter bør ha en sentral rolle i dette arbeidet.

Komiteen viser til at overvåkingen av rovviltarterne er ressurskrevende, og i stor grad er basert på intensivt arbeid i felt. Innsamlede data må evalueres, sammenstilles, presenteres og gjøres tilgjengelige for allmennheten. Samtidig skjer det en løpende metodeutvikling. Eksempel på dette er utvikling av DNA-teknikker i overvåkingen, som gjøres i tett samarbeid med våre naboland.

Komiteen understreker at det fremover er behov for mer presis og systematisk innsamling av kunnskap også om utbredelsen av kongeørn.

Komiteen er enig i at dyreeiere og andre lokale aktører mer direkte skal kunne medvirke i dagens bestandsovervåkingssystem for store rovvilt. Dette vil etter komiteens vurdering gi et mer helhetlig bestandsregistreringssystem med en bedre forankring av tolkningen av data i lokalsamfunnet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at uttak av rovdyr som gjør skade eller skaper truende situasjoner skal skje raskt og effektivt, og med de hjelpemidler som er nødvendig.

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil åpne for lisensjakt på ulv, og understreker at arbeidet med en forskrift som regulerer dette bør slutføres raskt. På denne måten vil ulv kunne forvaltes mer på linje med andre arter, og således bidra til en alminneliggjøring av ulveforvaltningen.

Komiteen påpeker at felling og lisensjakt ikke må true bestandens overlevelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at med hjemmel i viltloven, må det gjennom egen forskrift åpnes for lisensjakt på ulv når det finnes et overskudd utover det fastsatte bestandsmål. Lisensjakt for ulv kan også iverksettes etter nærmere fastsatte kriterier innenfor forvaltningsområdet dersom dette er hensiktsmessig for å regulere bestanden. Utenfor forvaltningsområdet for ulv skal det raskt kunne iverksettes felling av revirmarkerende par dersom bestandssituasjonen tillater dette.

Flertallet er enig om følgende nasjonale bestandsmål:

- Ulv: 3 årlige ynglinger. Når det gjelder grensegrupper av ulv, mener flertallet at de må forvaltes i samarbeid med Sverige, og kan ikke legges inn i et norsk mål.
- Bjørn: 15 årlige ynglinger
- Jerv: 39 årlige ynglinger
- Gaupe: 65 årlige ynglinger
- Kongeørn: 850-1 200 hekkende par

Flertallet legger til grunn at rovviltneemdene i region 4 og 5 skal samarbeide om forvaltningen av 3 årlige ynglinger av ulv.

Flertallet mener at når det gjelder fordeling av rovdyrene innenfor de enkelte regioner, må Miljøverndepartementet ta hensyn til at det samlede trykket av rovdyr ikke skal øke i de regioner det er mye fra før, snarere bør antallet dyr gå ned. Dette også sett i lys av at antallet bjørn og jerv nå går ned i forhold til Regjeringens forslag.

Flertallet vil også peke på at rovdyrene må forvaltes på en bærekraftig og økologisk måte.

For kongeørn vil flertallet opprettholde bestanden i hver region på dagens nivå. For jerv viser flertallet til Regjeringens forslag når det gjelder ansvaret for kontakten mellom den sørlige og den nordlige bestanden.

Det forutsettes at det ikke settes inn tiltak som strider mot de nasjonale bestandstallene.

Flertallet foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen forvalte rovdyrene basert på nasjonale bestandsmål med følgende bestander:

- Ulv: 3 årlige ynglinger innenfor den nye ulvesonen.
- Bjørn: 15 årlige ynglinger.
- Jerv: 39 årlige ynglinger, derav 3 i Finnmark.
- Gaupe: 65 årlige ynglinger, derav 4 i Finnmark.
- Kongeørn: 850 - 1 200 hekkede par.

Det forutsettes at når det gjelder fordeling av rovdyrene innenfor de enkelte regioner, må Regjeringen ta hensyn til at det samlede trykket av rovdyr ikke skal øke i de regioner det er mye fra før, snarere bør antallet dyr gå ned. Dette også sett i lys av at antallet bjørn og jerv nå går ned i forhold til Regjeringens forslag. Endelig fordeling skal skje i samråd med de regionale viltneemdene, og rovdyrene må forvaltes på en bærekraftig og økologisk måte."

Flertallet ber Regjeringen vurdere en mer effektiv felling av skadedyr og over en lengre periode enn det som har vært praksis. Spesielt er dette nødvendig for jerv der det kan være vanskelig å ta ut skadedyr i beitesesongen.

Komiteen viser til at det i enkelte rovviltkommuner har vært usedvanlig store utfordringer i forbindelse med konflikt mellom rovdyr og bufe på beite. Komiteen viser til at det i meldingen er åpnet for at uttak av skadedyr kan delegeres til den enkelte kommune i slike enkeltstående tilfeller, og støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at en av de store konfliktene i rovviltdebatten er diskusjonen om bestandsstørrelse. Lokale vurderinger om viltarter og om lokale forhold, gjort av folk med stor erfaring, blir i for liten grad tatt hensyn til når de offisielle tallene blir

fastlagt. Flere ganger har det vist seg at de offisielle tallene er for lave og at lokale vurderinger er mer korrekte. Disse medlemmer påpeker også at det er knyttet usikkerhet til å bruke antall ynglinger som mål på bestandene. En del ynglinger vil aldri bli registrert, og dette vil bety at det reelle antallet dyr blir høyere enn det bestandsmålene tilsier. Disse medlemmer mener at lokale fagfolk og lokale myndigheter alltid må tas med i drøftingene når en skal bestemme metodene for bestandsregistrering, og når en skal vurdere resultatene.

Disse medlemmer mener det ikke er riktig å øke bestandsmålene for flere rovviltarter, slik Regjeringen foreslår. Disse medlemmer mener at Norge etter Bern-konvensjonen ikke er forpliktet til å ha en egen ulvestamme. Den nålevende ulvebestanden i Norge tilhører den store russisk-skandinaviske populasjonen som ikke er trua. Og uansett vil det i åra som kommer stadig bli tilførsel av streifende ulver fra Sverige. Disse medlemmer er urolig for den dramatisk sterke økningen i bjørnestammen som regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti legger opp til, og mener at også bestandsmåla for jerv og gaupe må reduseres. Bestandene av jerv og gaupe må kunne reguleres ut fra lokale hensyn slik at det ikke blir for store ulemper for beiting og annen bruk av utmarka.

Disse medlemmer foreslår:

"De nasjonale bestandsmålene for gaupe, jerv og bjørn settes til:

- Gaupe: 40 årlige ynglinger
- Jerv: 20 årlige ynglinger
- Bjørn: dagens nivå, anslått til 2-5 årlige ynglinger

Det åpnes for jakt og uttak av skadedyr også før bestandsmålene blir nådd."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det ikke skal være noen målsetting å ha ynglende ulv i Norge, men at det kan skje naturlig dersom det ikke medfører ulemper for befolkningen eller grunneiere.

Komiteens medlem fra Senterpartiet fremmer videre følgende forslag:

"Det skal ikke være ynglende ulv i Norge."

Komiteen viser til at fjellreven er en sterkt trua art som Norge har et spesielt ansvar for å ta vare på.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at i de delene av landet der det er fjellrev, må det vurderes å redusere bestanden av kongeørn som kan være en trussel mot fjellreven.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å vurdere uttak av kongeørn i områder av landet der det er fjellrev."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er opptatt av arbeidet med å bevare fjellreven, og viser til representanten Korsbergs spørsmål i Stortingets spørretime 4. februar 2004 og til spørsmål 473 Dokument nr. 15 (2003-2004).

Bestandsregistrering

Komiteen vil ha en større lokal medvirkning i registreringsarbeidet i bestandsovervåkning og innsamling av data. Dette vil etter komiteens vurdering gi et mer helhetlig bestandsregistreringssystem med en bedre forankring i lokalsamfunnet.

Komiteen mener det er viktig at det blir enighet om bestandsutviklingen og antall dyr i hver enkelt region. I bestandsovervåkingen og bestandsregistreringen bør eksisterende lokale aktører som lokale fjelloppsyn, Fjelltjenesten for Nord-Norge, og naturoppsyn i de større private grunneierlag og bygdeallmenninger eller andre også benyttes.

Komiteen mener det er viktig at de regionale rovviltmyndighetene på egnet måte trekkes med i forskningsmiljøenes arbeid med innsamlingsmetodikk og tolkning av data.

Ulovlig felling av rovdyr

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til at det ved flere anledninger har vært felt rovdyr uten tillatelse. Ulovlig felling av ulv og andre rovdyr er en alvorlig miljøkriminalitet. Økokrim selv hevder at dette er saker som er vanskelig å etterforske. Etter flertallets mening er det av avgjørende betydning at denne type miljøkriminalitet faktisk innebærer en reell sannsynlighet for straffeforfølgelse, og at straffenivået er høyt nok til å reflektere forbrytelsens alvorlighet og virke preventivt.

Frykt for rovdyr

Komiteen erkjenner at tilstedeværelsen av store rovdyr i enkelte områder av landet skaper frykt, og den må tas på alvor.

Komiteen viser til at mange lokalsamfunn opplever at rovdyr forringer livskvaliteten, i tillegg til at næringsgrunnlaget svekkes. Den menneskelige siden av rovdyrbelastningene bør vies større oppmerksomhet. Derfor vil det være ønskelig at det settes i gang undersøkelser som gir kunnskap om hvordan rovdyr påvirker folks hverdag og livskvaliteten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet konstaterer at rovdyr er en tyngende belastning som påføres mange lokalmiljøer. Folk kvier seg for å gå tur i skogen, skolevegen til barna føles mer usikker, og livskvaliteten blir dårligere. Forsvinner trivselen, står også livskrafta til lokalmiljøene i fare.

Disse medlemmer viser til at husdyrhold og beitebruk er den næringsvirksomheten som blir påført de største direkte problemene ved økte rovdyrstammer.

Men også mulighetene for å utnytte utmarka i annen næringsvirksomhet, for eksempel jakt, blir redusert. Det oppstår usikkerhet om for eksempel turister vil velge å feriere i et område der store rovdyr kan komme til å rusle rundt hytteveggene, eller om de vil foretrekke andre områder. Disse medlemmer mener det er en alvorlig mangel at rovviltmeldinga i så liten grad tar opp behovet for erstatninger. Det er ikke riktig at noen yrkesgrupper og lokalsamfunn skal betale en svært høy pris for at vi skal ha rovdyr i Norge. Belastningen må fordeles på hele befolkningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en uavhengig utredning av de konsekvensene nærvær av store rovdyr har i forhold til

- livskvaliteten hos innbyggerne,
- økonomiske konsekvenser for enkeltpersoner, næringer og lokalsamfunn.

Utredningen gjennomføres av en uavhengig instans, og resultatene må få innvirkning på forvaltningen og utformingen av rovviltpolitikken. Resultatene forelegges Stortinget seinest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006."

Disse medlemmer viser blant annet til undersøkelser gjort av psykiater Eystein Stordal ved Namsos sjukehus. Han har gjennom sine undersøkelser påvist at det foreligger en vesentlig konflikt mellom mennesker og rovdyr i utsatte områder. Noen enkeltmennesker, familier og grupper av befolkningen får betydelige problemer som har konsekvens for helse, trivsel og livskvalitet. Disse medlemmer mener at det er et folkehelseproblem at folk for eksempel slutter å gå tur. Disse medlemmer viser også til en annen undersøkelse i Rømskog kommune som viser at motstanden mot ulv har økt etter at den etablerte seg i kommunen. Kvinner og eldre har sterkest rovviltfrykt.

Nødvergeretten

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, ønsker at det utredes om nødvergeretten også bør omfatte hund som direkte angripes av rovdyr.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at interessen for å jakte synker sterkt i områder med rovdyr. En av grunnene til dette er faren for å miste jakthunden.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Nødvergeretten utvides til også å gjelde hund."

Disse medlemmer viser til at dagens rovdyrforvaltning er svært konfliktfylt og at alt bør gjøres for å redusere konfliktnivået.

Disse medlemmer mener det er et mål å opprettholde balanserte rovdyrstammer. Samtidig må det fortsatt være anledning til å ta ut skadedyr. Den utvikling som har pågått de siste årene har vist at de som driver med sau eller tamreindrift har blitt påført store belastninger på grunn av store tap av dyr.

Disse medlemmer viser til at før endringen i viltloven i 1995, kunne skadedyr felles under fare for direkte angrep på bufe eller tamrein, noe som medførte at det var mer hensiktsmessig å gjete, og det var enklere å ta ut skadedyr som gjentatte ganger hadde forvoldt skade på bufe eller tamrein. Slik viltloven er i dag, kan skadedyr bare felles under direkte angrep på bufe eller tamrein, noe som disse medlemmer mener har medført en rekke problemer for næringen med hensyn til fjerning av skadedyr.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:115 (1997-1998) fremsatt av Høyre, og til Innst. S. nr. 113 (1997-1998), der Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ønsket å endre viltloven slik at felling av skadedyr kunne skje "under fare for direkte angrep på bufe og tamrein". Forslaget fikk den gang ikke flertall.

Disse medlemmer vil fremsette forslaget på nytt, og regner med at de samme partiene også denne gang vil støtte forslaget, siden konflikten mellom rovdyr, sau og tamrein i næringen har økt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring av viltlovens § 11 slik at vilt kan felles uten hensyn til fredning, når felling må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person og under fare for direkte angrep på bufe og tamrein. Felling må straks meldes til viltneemnda."

Beiterett

Komiteen understreker betydningen av eiendomsretten, herunder beiteretten, som grunnleggende prinsipper. Dette innebærer at grunneiere både er de beste forvaltere av utmark og de som mest effektivt kan gjennomføre tiltak som reduserer skade på husdyr.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at beitebrukere ikke kan nektes å bruke eksisterende beiterett. Utmarksbeite er en viktig ressurs for sauenæringa. Sauenæringa utnytter marginale ressurser og den er viktig for å opprettholde spredt bosetting i mange distrikter. Hvis det ikke blir mulig å benytte utmarksbeitene lenger, faller mye av grunnlaget for næringsvirksomhet bort. Hvis noen blir hindra i å bruke eksisterende beiterett, må det i tilfelle betales full erstatning.

Leie av jaktterreng

Komiteen har merket seg at det i 2001 ble gjennomført en forsøksordning med leie av jaktterreng innenfor ulverevir. Komiteen ønsker å videreføre dette forsøket med sikte på en senere vurdering og evaluering av ordningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at noen grunneiere har måttet slutte med eller redusere jakt på elg og hjort som følge av den rovdyrpolitikken som nå føres og vil bli ført fremover. Dette har medført en kraftig reduksjon eller bortfall av inntektsmuligheter som ligger i jakt.

Disse medlemmer mener at det må gis erstatning til dokumenterte tapte jaktinntekter, samt andre tapte inntekter i utmarksnæring. Skal storsamfunnet ha rovdyr i stor skala, må man være villig til å betale for dem som blir påført ulemper.

Disse medlemmer viser til at fast tilhold av store rovdyr fører til endringer i næringsutøvelse og levesett. Dette er i altfor liten grad omtalt i meldinga. Disse medlemmer mener det vil være nyttig å få en nærmere vurdering av kostnadene ved å ha rovdyr og å se på muligheter for å gi kompensasjon til dem som rammes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å vurdere følgende kompensasjonsordninger:

- årlig kompensasjon for leie av beiteretter som ikke kan brukes lenger
- årlig kompensasjon for leie av jaktretter
- kompensasjon til kommunene for negative effekter økonomisk, sosialt, kulturelt og for merutgifter knyttet til rovviltforvaltning
- stimulering av alternativ næringsutvikling

Vurderingene forelegges Stortinget seinest i forslaget til statsbudsjett for 2005."

Reindrift

Komiteen er kjent med at det generelt er større begrensninger når det gjelder driftstilpasninger for reindrift enn med husdyrhold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil ha en forvaltning som i størst mulig grad skiller tamrein fra rovviltbestandene. Flertallet mener derfor at hensynet til tamreindriften må veie tungt ved forvaltningen av rovviltbestandene, og flertallet forutsetter raskt uttak av rovdyr når disse kommer inn i tamreinområder og gjør skade.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at regjeringspartienes, Arbeiderpartiets og Sosialistisk Venstrepartis forslag til bestandsmål gir økte rovviltbestander, og at sannsynligheten øker for at det vil komme streifdyr inn i reinbeiteområdene. Særlig er jerven et stort problem i områder med reinbeite, og disse medlemmer mener det må legges opp til å kunne ta ut skadevyr raskt.

Villrein

Komiteen understreker at det er liten kunnskap om effekten av tette jervbestander og villrein. Det kan stilles spørsmål om tapet av nyfødte kalver er større enn forskningen så langt har dokumentert.

Komiteen legger til grunn at rovdyr i disse områdene kan utgjøre en direkte trussel mot villreinen som Norge har eneansvar for å ta vare på i Europa. Komiteen forutsetter at det må føres en restriktiv forvaltning og raskt uttak av rovdyr når disse kommer inn i villreinområdene og gjør skade.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på de siste restene av den europeiske villreinen. Det blir nå lagt stor vekt på å ta vare på leveområdene til disse villreinstammene, blant annet gjennom en kraftig utvidelse av nasjonalparker og landskapsvernområder. Det er et faktum at ulv i villreinområdene er en direkte trussel mot villreinstammene. Jerven kan også gjøre stor skade i villreinflokkene. Disse medlemmer mener at rovviltforvaltningen må legges opp slik at streifulv som kommer inn i villreinområdene felles umiddelbart. Det er også nødvendig å holde jervebestanden nede av hensyn til villreinen.

Internasjonalt samarbeid

Komiteen viser til at forvaltningen av rovviltbestandene i Norge er sterkt påvirket av hvordan forvaltningen er i våre naboland. Spesielt gjelder dette for ulv og bjørn. Komiteen viser til at det samarbeides på tvers av landegrensene. Komiteen mener at dette samarbeidet må forsterkes slik at forvaltningen i fremtiden skjer i forståelse først og fremst med Sverige og Finland.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Dyrevernemndene gis myndighet til å kreve at skadedyr tas ut når dette er den mest hensiktsmessige løsningen for å forhindre dyretragedier.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen opprette fylkesvise folkevalgte rovviltnevnder som forvalter rovdyr innenfor nasjonale måltall. Beslutningene foretatt av rovviltnevndene bør være endelige så lenge uttakene skjer innenfor de nasjonale måltallene.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen videreføre dagens erstatningsordning for tap på sau og rein grunnet rovvilt.

Forslag 4

De nasjonale bestandsmålene for gaupe, jerv og bjørn settes til:

- Gaupe: 40 årlige ynglinger
- Jerv: 20 årlige ynglinger
- Bjørn: 2-5 årlige ynglinger

Det åpnes for jakt og uttak av skadedyr også før bestandsmålene blir nådd.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen om å vurdere uttak av kongeørn i områder av landet der det er fjellrev.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en uavhengig utredning av de konsekvensene nærvær av store rovdyr har i forhold til

- livskvaliteten hos innbyggerne,
- økonomiske konsekvenser for enkeltpersoner, næringer og lokalsamfunn.

Utredningen gjennomføres av en uavhengig instans, og resultatene må få innvirkning på forvaltningen og utformingen av rovviltpolitikken. Resultatene forelegges Stortinget seinest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006.

Forslag 7

Nødvergeretten utvides til også å gjelde hund.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring av viltlovens § 11 slik at vilt kan felles uten hensyn til fredning, når felling må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person og under fare for direkte angrep på bufe og tamrein. Felling må straks meldes til viltneimnda.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen om å vurdere følgende kompensasjonsordninger:

- årlig kompensasjon for leie av beiteretter som ikke kan brukes lenger
- årlig kompensasjon for leie av jaktretter
- kompensasjon til kommunene for negative effekter økonomisk, sosialt, kulturelt og for merutgifter knyttet til rovviltforvaltning
- stimulering av alternativ næringsutvikling

Vurderingene forelegges Stortinget seinest i forslaget til statsbudsjett for 2005.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen opprette inntil 18 rovviltregioner som følger fylkesgrensene. Medlemmene i de regionale rovviltneimndene oppnevnes av fylkestinget på allmennpolitisk grunnlag. Rovviltneimndene får myndighet til å forvalte bestandene av gaupe, jerv, bjørn og ulv innenfor sin region.

Forslag 11

Kostnadene med rovviltpolitikken dekkes fortsatt over Miljøverndepartementets budsjett.

Forslag 12

Det skal ikke være ynglende ulv i Norge.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

St.meld. nr. 15 (2003-2004) - om rovvilt i norsk natur - vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen opprette en rovviltforvaltning basert på åtte forvaltningsregioner for rovvilt. Grensene for rovviltforvaltningen skal følge fylkesgrensene, og regionene inndeles slik:

- Region 1: Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder
- Region 2: Aust-Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud
- Region 3: Oppland
- Region 4: Akershus, Oslo og Østfold
- Region 5: Hedmark
- Region 6: Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal
- Region 7: Nordland
- Region 8: Troms og Finnmark.

III

Stortinget ber Regjeringen opprette et nytt forvaltningsområde for ynglende ulv. Det nye forvaltningsområdet har følgende avgrensning:

- Akershus: Hele fylket med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal øst for Nitelva.
- Oslo: Hele fylket.
- Østfold: Hele fylket.
- Hedmark: Hele fylket med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Åsnes vest for Glomma, Våler vest for Glomma, Elverum vest for Glomma, Åmot vest for Glomma, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os.

IV

Stortinget ber Regjeringen opprette en ordning hvor forvaltningsregionene får en egen pott penger blant annet til fordeling til kommuner som har store rovviltbelastninger. Kommunene skal selv stå fritt til å velge hvilke rovviltrelaterte tiltak de vil bruke pengene til.

V

Erstatningsordningen for rovviltskader skal fortsatt ligge i Miljøverndepartementet. Ordningen skal innrettes slik at en betydelig del av erstatningene gis som forhåndsutbetaling som insentiv til iverksettelse av forebyggende tiltak, men det skal fortsatt gis skjønsmessig erstatning for udokumentert tap.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med endringer og utvidelse av Regjeringens foreslåtte ordning, som tar hensyn til at det fortsatt er behov for skjønsmessige erstatningsutbetalinger, basert på at mye tap er vanskelig å dokumentere på tross av iverksettelse av forebyggende tiltak.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om dette, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2006. Inntil ny ordning gjennomføres, videreføres dagens ordning.

VI

Stortinget ber Regjeringen forvalte rovdirene basert på nasjonale bestandsmål med følgende bestander:

- Ulv: 3 årlige ynglinger innenfor den nye ulvesonen.
- Bjørn: 15 årlige ynglinger.
- Jerv: 39 årlige ynglinger, derav 3 i Finnmark.
- Gaupe: 65 årlige ynglinger, derav 4 i Finnmark.
- Kongeørn: 850-1 200 hekkede par.

Det forutsettes at når det gjelder fordeling av rovdirene innenfor de enkelte regioner, må Regjeringen ta hensyn til at det samlede trykket av rovdyr ikke skal øke i de regioner det er mye fra før, snarere bør antallet dyr gå ned. Dette også sett i lys av at antallet bjørn og jerv nå går ned i forhold til Regjeringens forslag. Endelig fordeling skal skje i samråd med de regionale vilt-nemndene, og rovdirene må forvaltes på en bærekraftig og økologisk måte.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 7. mai 2004

Bror Yngve Rahm
leder og ordfører

